





Kasside salajane keel



Originaali tiitel:  
Susanne Schötz  
„Die geheime Sprache der Katzen“  
Benevento Publishing, Red Bull Media House GmbH, 2017

©2017 Benevento Publishing, Red Bull Media House GmbH, Wals  
bei Salzburg

Illustreerinud Anja Moritz

Saksa keelest tõlkinud Elina Adamson  
Toimetanud Liisi Lees-Leesmaa  
Kujundanud Ruth Laasi

ISBN 978-9949-85-334-2

Trükitud OÜ Greif trükikojas

[www.tnp.ee](http://www.tnp.ee)

# KASSIDE salajane keel

Susanne Schötz

Saksa keelest tõlkinud Elina Adamson





## Sisukord

Eessõna: miks kasside keel (ikka veel) salajane on?.....	9
Minu esimesed kassid.....	13
Kasside keel algajatele.....	35
<i>Mjäu</i> – kasside keele kõige tihedamini esinev sõna.....	57
„ <i>Kurrrrr</i> , kui tore sind näha!“ – Tervitus, kontakti loomine, viisakusvestlus.....	69
„ <i>Knnrrr</i> , <i>hššhšš</i> , <i>kõss</i> , kao siit!“ – Antipaatia, tõrjumine ja peletamine.....	77
„ <i>Mimjaaaauuu</i> , ma tahan sind!“ – Laulmine, armatsemine, võrgutamine.....	89
„ <i>Hrrrhrrr</i> , mul on sinu juures hea.“ – Õnn ja rahulolu.....	97
„ <i>Käkäkäk</i> , ma söön su kohe ära!“ – Saakloomade peibutamine.....	107
Kuidas oma kassi mõistma õppida.....	115
Inimese edukas suhtlus kassiga.....	127
Igapäevased kassiprobleemid ja võimalikud lahendused.....	135
Uurimused ja projektid.....	163
Praegune uurimuste seis.....	185
Lisa	
Kassihäälitsuste audio- ja videonäiteid eri eluolukordadest.....	191
Tabelid.....	205
Sõnastik – tähtsamaid termineid.....	215
Kasutatud ja soovituslik kirjandus.....	219
Tänu sõnad.....	221





## Eesõna: miks kasside keel (ikka veel) salajane on?

Küsimus on õigustatud. Kuna käesolev raamat esitab ja kirjeldab kasside häälitlusi täpselt ning saadab neid isegi näitlikustavate heli- ja videolindistustega, pole enam tegemist salakeelega, ega ju? Kuid kas ei jää mitte alles raasuke seletamatut ja seega seletamata jäänut? Ja kas pole see viimane tükike teadmatust põhjuseks, miks me edasi uurime ning seda kõike veel täpsemalt mõista tahame? Ma usun, et sellele küsimusele võib üheselt vastata jaatavalt.

Kasside eneseväljendusviis erineb inimeste omast nii mõneski aspektis. Selleks et kasse kogu nende olemuses mõista, peame kõigepealt leidma neile eriomase lähenemisviisi – me peame nii-öelda salakoodi lahti muukima.

Kõigepealt eeldame me seda, et kõik keele kasutajad peavad ühe kindla sõnaga üht ja sedasama asja silmas, andes niisiis vastavale sõnale ühe konkreetse tähenduse. Kuid kas asi on ikka nii lihtne? Võtame näiteks sõna *jah*. Kas *jah* on ikka alati *jah*? Või on ta ehk juhtumisi vahel *jahei*? Või ikkagi pigem *ei*? Sõna tähendus ehk see, mida kõneleja tahab mõne konkreetse sõnaga väljendada, sõltub ikka ja alati olukorrast,

milles see lausutakse. Ebaselguse korral saab inimkõnelejalt harilikult järele pärida, mida ta õieti silmas pidas.

Ja kuidas on lood võõrkeeltega? Kui ma näiteks ungari keelt ei kõnele, saan ma kasutada sõnaraamatuid ja tõlkeid ungari keelest. Mulle on abiks ungari keele grammatika. Ma võin hakata käima keeltekooli kursustel, õppida keelt ülikoolis või muljetada emakeele kõnelejatega.

Kassikeelega on asjalood pisut teisiti. Isegi kui ma usun end oma kassi mõnd konkreetset häälotsust valdavat ning suudan seda ehk mõneti järelegi aimata, ei saa ma kunagi täie veendumusega väita, et interpreteerin öeldut õigesti, et kasutan seda õiges kontekstis ja tean, kuidas seda inimkeelde tõlkida. Kassidel ei ole keelt, mis toimiks inimestele omase (võõr)keelena.

Ometi võime kasside keelele sammukese lähemale astuda ning seda paremini tundma õppida. Loomade häälotsused kuuluvad nende kommunikatsiooniviiside hulka, mille tähendused sõltuvad pigem olukorrast, kus neid kuuldavale tuuakse. Seetõttu peab enne keele sisemise süstemaatika tuvastamist heitma pilgu kontekstuaalsetele seostele. Me võime oma kassidele teatud kindlates situatsioonides varem lindistatud kassihäälotsuste näiteid ette mängida ning siis täpselt uurida, kuidas nad reageerivad. Tulemusi saab seejärel analüüsida ning interpreteerida, küsides, miks mingi konkreetne häälotsus mingit konkreetset reaktsiooni esile kutsub.

Just selliseid uurimistöid olengi oma kassidega läbi viinud. Kuigi ma olen üsna kindel, et see kurrumine, millega mu kõuts Kompis mind igal hommikul tervitab, tähendab sõbralikku teretust, ei saa ma iialgi seda heli sõnaraamatusse

sisse kanda, sest kasside keeles pole sõnu ega lauseid grammatika, süntaksi ehk korrastatud lauseehitusega ega semantika ehk täpsete sõnade tähendustega, millega inimkeelte puhul harjunud oleme.

Kasside keele mõistmisel aitab meid see, kui heidame pilgu olukorrale ja kontekstile, milles kass end väljendab. Kui inimeste keeltes sorteeritakse erinevaid sõnu samade (või sarnaste) tähenduste järgi (laud on saksa keeles *Tisch*, inglise keeles *table*, rootsi keeles *bord* ja mandariini keeles *zhuozi*), on hääliitsused kassikeeles alati tihedalt kindlate olukordadega seotud. Seega pole üks-ühele tõlked inimkeele ja kasside keele vahel võimalikud. Me ei saa konsulteerida ühegi „kassikeele“ sõnaraamatuga ja ka seetõttu jääb kasside keel meie jaoks salakeeleks.

Lisaks ei tea me veel eriti palju kasside hääliitsuste kategooriatest, alamkategooriatest ja variantidest. Enamikul inimkeeltest on samuti keelevariandid, nagu dialektid või sotsiolektid, mida kasutatakse ühe kindla grupi siseselt, näiteks mõne geograafilise või sotsiaalse grupi, ameti- või vanusegrupi siseselt. Neid keelevariante suudame me siiski mõista, tõlkida ja kirjeldada. Ka kasside puhul on välja arenenud midagi dialektide sarnast: olukordades, mil nende keeleline kommunikatsioon on osutunud edukaks, hakkavad nad ilmselt ka edaspidi sarnaste helide abil suhtlema ja võivad luua ka enamaid variante (või ehk isegi teistelt kassidelt või oma inimestelt õppida), et oma sõnumit selgemaks teha. Seetõttu esineb samades kontekstides sarnaseid hääliitsusi, mis erinevad üksteisest vokaalide või meloodiamustrite poolest.

Iga kass arendab oma inimesega koos elades välja ainulaadseid hääliitsusüksusi, mis nende suhetes ja nende

kommunikatsioonivajadusteks väga hästi sobivad ning on vastavalt ka ära proovitud. Ja kuna me ei suuda kõiki neid variante täpselt tõlgendada, ära õppida ega täielikult kirjeldada, jääb kasside keel meile salakeeleks. Igal kassil on oma enda salajane keel, mida tunneb vaid temaga lähedalt seotud inimene – ja ka seda vaid juhul, kui ta on oma kassi sageli ja piisava täpsusega kuulanud.

Ja ometi ei ole häälightsuste üldistamise võimalus täielikult välistatud. Käesolevas raamatus esitan ma teile oma seniste uurimuste tulemused ja oma hetkel käsilolevat projekti Meowsic. Selles on ära toodud erinevad häälightsuste tüübid, olukorrad, milles need esinevad ja seni täheldatud häälightsuste variatsioonid. Lisaks annan põgusa ülevaate, väikese kiirkursuse, foneetikast, et minu keeleteaduslikke kirjeldusi oleks pisut hõlpsam mõista. Võib-olla võtab mõni mitte-teadlane isegi kätte ja proovib neid meetodeid kodus oma kassi peal järele. See võib viia üllatavate tulemusteni. Või siis ka parema mõistmiseni. Igal juhul viib see parema suhteni.

Kõigest sellest hoolimata jääb alles suur hulk mõistatusi. Aga see ju ongi põhjus, miks me kassidest nii vaimustuses oleme.

## Minu esimesed kassid

Inimene ja kass, kaks liiki, üks keel, mis ehitab silla nende kahe liigi vahele – kas selline asi on üldse mõeldav? Teadusel pole sellele küsimusele – vähemalt seni veel – mingit vastust. Kuid paljud kassiomanikud on kindlalt veendunud, et just nende kass oskab kindlasti rääkida. Ka mina ei lase end heidutada ning väidan: No muidugi ta oskab rääkida! Aga samas on minus ka kübeke teadlast. Ja tema sõnab, et siin on tegemist teesiga, mida ma alles kavatsen uurima hakata! Seega pole mingi ime, et ma võtsin kätte ja hakkasin teesi „Kassidel on keel“ teaduslikult tõestama – ja seda omaenda eriala, foneetika, vahenditega.

See teaduslik auahnus on muidugi suunatud kasside verbaalsele väljendusvõimele. Kas on olemas „sõnu“, mis on kõikidele kassidele ühised? Kas neid võib üldse sõnadeks nimetada? Ja kas saab olla keelt, mida olenemata kasside üldisest käitumisest saab inimene mõista, õppida ja kasutada?

Aga enne kui me foneetilist teadust hakkame tegema, õpime tundma meie uurimisobjekte: viit kassi, kel nimeks Donna, Rocky, Turbo, Vimsan ja Kompis. Nendega jagame mina ja mu abikaasa oma kodu, nad on meie õnneallikas ja teadusliku auahnuse põhjustajad.

Ma ärkan vara. Hommikusest unisusest hoolimata tõusen ma meelsasti ning valmistan kassidele hommikusööki. See rituaal tekitab päeva esimese võimaluse vestlemiseks. Nagu iga õige rituaal, järgib hommikusöökki kindlat ja reeglipä-rast tseremooniat.

Esimesena tervitan ma Vimsanit, kassipreilit, kes magab külalistetoa diivanil. Samal ajal kui ma tema toidukaussi täidan, kiirustab ta, saba õieli, minu juurde, liibub ja hõõ-rub end mu jalgade külge, hüppab kraanikausile ja niuksub tasa, justkui tahaks ta öelda: „Tere hommikust! Kena, et sa juba siin oled. Mul on kõht tühi.“ „Tere hommikust, arm-sake,“ ütlen mina ja paitan teda enne toidukausi tavapära-ssesse kohta asetamist kergelt pea pealt. Enamasti kepsleb ta rõõmust ja puksib oma pead mu käe vastu. *Kurr!* – „Aitäh.“

Kolmikud on järjekorras järgmised. Nad seisavad ootusärevalt köögiukse ees ja tervitavad mind pehme nurrumisega. Jälle kõlab *kurr*, kuigi seekord pidasid nad silmas: „Tere hommikust!“ Kõuts Turbo, kes kunagi küll ei saa, hüppab kohe köögipingile, lööb nurru, kurrub ja hõõ-rub pead mu käe vastu, kuniks ma tema toitu ette valmistan. Ma kõnelen tasa kõigi kolmega: „Tere, kallikesed, kena, et te juba ärkvel olete, jah, kohe saate midagi süüa!“ Rocky tõuseb tagajalgadele, toetub esikäppadega mu põlvele ja laseb kuul-davale pika *mjää-uuu!*, mida ma tõlgendan kui „oh, küll see lõhnab hästi, mina tahan ka!“.

Donna hüppab graatsiliselt köögipukile, vaatab mulle ootusärevalt otsa ja toob kuuldavale kannatamatult nõud-liku *kurr-kräuu-hi!* – „Olgu nüüd hommikusöök olla!“.

Lõpuks on kõik oma kohtadele jõudnud ning nätsutavad ahnelt ja täie pühendumusega toidu kallal.

